

خلاصه سیاستی

۱. عنوان:

سیاست‌های مؤثر در مقابله با مقاومت میکروبی: تحلیل دیدگاه‌های خبرگان در دنیا

۲. خلاصه اجرایی: (Executive Summary)

مقاومت میکروبی به یکی از مهم‌ترین تهدیدات سلامت جهانی تبدیل شده است که نیازمند مداخلات سیاستی فوری و هماهنگ است. این خلاصه سیاستی به بررسی سیاست‌های پیشنهادی برای مقابله با مقاومت میکروبی از دیدگاه خبرگان می‌پردازد. نتایج نشان می‌دهد که تقویت نظارت بر مقاومت میکروبی، تدوین دستورالعمل‌های ملی، افزایش آگاهی عموم جامعه، ارتقاء بهداشت در منزل، اصلاح الگوهای تجویز دارو، تقویت ظرفیت‌های آزمایشگاهی، ترویج نوآوری در داروها و فناوری‌های جدید، و تقویت هماهنگی‌ها از جمله استراتژی‌های کلیدی در راستای مقابله با مقاومت میکروبی هستند. اجرای این سیاست‌ها می‌تواند به شکل قابل توجهی از گسترش باکتری‌های مقاوم جلوگیری کرده و اثربخشی آنتی‌بیوتیک‌ها را حفظ کند.

۳. بیان مسئله: (Problem Statement)

کشف آنتی‌بیوتیک‌ها باعث بهبودهای قابل توجهی در سلامت شده و منجر به کاهش مرگ‌ومیر ناشی از بیماری‌های عفونی گردیده است. با این حال، نرخ بالای مقاومت آنتی‌بیوتیکی به دلیل افزایش مصرف آنتی‌بیوتیک‌ها، افزایش میزان بستری در بیمارستان‌ها و شیوع رو به رشد عفونت‌های مرتبط با مراقبت‌های بهداشتی، همچنان یک تهدید جهانی محسوب می‌شود. بخشی از آنتی‌بیوتیک‌ها به صورت غیرضروری در کشاورزی، دامداری و توسط پزشکان استفاده می‌شود. بیشتر آنتی‌بیوتیک‌ها، به‌ویژه در کشورهای با درآمد پایین و متوسط، بدون نسخه و بر اساس تشخیص صحیح مصرف نمی‌شوند. بدون اقدام برای حفظ اثربخشی عوامل ضدباکتری و جلوگیری از انتقال ارگانیزم‌های مقاوم، انسان‌ها به زودی در معرض خطر ورود به دوران قبل از کشف آنتی‌بیوتیک قرار خواهند گرفت. مقاومت میکروبی با سرعت نگران‌کننده‌ای در حال افزایش است و اثربخشی درمان‌های فعلی را کاهش می‌دهد. این موضوع باعث افزایش میزان بیماری‌ها، مرگ‌ومیر و هزینه‌های درمانی شده و تهدیدی جدی برای سلامت جهانی به شمار می‌رود. در صورت عدم تدوین و اجرای سیاست‌های مؤثر، این بحران می‌تواند پیامدهای جبران‌ناپذیری داشته باشد.

۴. زمینه یا مشکل: (Background)

مقاومت میکروبی باعث کاهش اثربخشی آنتی‌بیوتیک‌ها شده و درمان بیماری‌های عفونی را دشوار می‌کند. مصرف نامناسب و بیش از حد آنتی‌بیوتیک‌ها، کمبود زیرساخت‌های بهداشتی مناسب و فقدان هماهنگی بین‌المللی، از مهم‌ترین عوامل این مشکل هستند. بدون اقدام سریع، سالانه میلیون‌ها نفر در جهان در معرض خطر مرگ ناشی از عفونت‌های مقاوم قرار خواهند گرفت.

۵. دلیل اهمیت و علاقه تصمیم گیرنده/سازمان /موسسه به این موضوع (Statement of your

interests in the issue organization's):

عدم اقدام مؤثر در برابر مقاومت میکروبی می‌تواند منجر به افزایش مرگ‌ومیر، هزینه‌های درمانی بالا، و کاهش اثربخشی درمان‌ها شود. رویکرد «One Health» که سلامت انسان، حیوانات و محیط زیست را به صورت یکپارچه در نظر می‌گیرد، اهمیت ویژه‌ای در مقابله با مقاومت میکروبی دارد. زیرا استفاده ناصحیح از آنتی‌بیوتیک‌ها تنها در حوزه پزشکی انسان نیست، بلکه در کشاورزی، دامداری و محیط زیست نیز تأثیرگذار است. این رویکرد بین رشته‌ای، با همکاری میان متخصصان بهداشت انسانی، دامپزشکی و محیط زیست، امکان تدوین سیاست‌های جامع و هماهنگ را فراهم می‌کند که می‌تواند به طور مؤثرتری جلوی گسترش مقاومت باکتریایی را بگیرد و سلامت عمومی را حفظ کند.

۶. سیاست‌های موجود: (Existing Policies)

برخی کشورها اقداماتی مانند تدوین دستورالعمل‌های ملی، تقویت نظارت، محدودیت تجویز آنتی‌بیوتیک و برنامه‌های آموزشی را آغاز کرده‌اند، اما این اقدامات در سطح جهانی هماهنگ و کافی نیستند.

۷. گزینه‌های سیاستی: (Policy Alternatives)

گروه هدف	گزینه سیاستی	مزایا	معایب
سیاست‌گذاران و دولت‌ها	تقویت سیاست‌ها و راهبردهای کلان ملی (نظارت، آگاهی، همکاری و توسعه داروهای جدید)	رویکرد جامع و هماهنگ، افزایش آگاهی، حمایت از نوآوری	هزینه و نیروی انسانی بالا، چالش هماهنگی، مقاومت فرهنگی
مراکز درمانی و آزمایشگاه‌ها	ارتقاء برنامه‌های پیشگیری و کنترل عفونت، کمیته‌های کنترل آنتی‌بیوتیک، ارتقاء آزمایشگاه‌ها	کاهش عفونت‌ها، کنترل مصرف دارو، تشخیص سریع و دقیق	هزینه‌بر بودن، نیاز به آموزش مستمر، پیچیدگی مدیریتی
ارائه‌دهندگان خدمات سلامت	بهبود الگوی تجویز و استفاده از دستورالعمل‌های بالینی	کاهش تجویز غیرضروری، وحدت رویه درمان، کاهش انتقال عفونت	نیاز به آموزش و تغییر رفتار، مقاومت احتمالی، نیاز به نظارت
عموم مردم	ارتقاء بهداشت خانه و زندگی روزمره	کاهش انتقال عفونت، کم‌هزینه، افزایش مشارکت عمومی	دشواری تغییر عادات، نیاز به آموزش گسترده، اثر محدود
دامپزشکان	راه اندازی سامانه نظارت ملی و دستورالعمل‌های مصرف آنتی‌بیوتیک در دام	کنترل مصرف، پیشگیری انتقال مقاومت، آموزش دامپزشکان	نیاز به زیرساخت فناوری و مقاومت احتمالی

۸. توصیه‌های سیاستی: (Policy Recommendations)

با در نظر گرفتن ابعاد مختلف بحران مقاومت میکروبی، اتخاذ یک رویکرد جامع و چندبخشی که سیاست‌های کلان دولت، ساختارهای نظام سلامت، آموزش عمومی، و نظارت بر مصرف در حوزه دامپزشکی را در کنار هم پوشش دهد، مؤثرترین گزینه محسوب می‌شود. با این حال، در اولویت اجرایی، تمرکز اولیه باید بر تقویت نظام سیاست‌گذاری و نظارت ملی توسط دولت و

سیاستگذاران باشد، چرا که این بخش زمینه‌ساز اجرای هماهنگ سایر گزینه‌هاست. سرمایه‌گذاری در این بخش، امکان فراهم کردن زیرساخت‌های نظارتی، قانونی، آموزشی و حمایتی برای سایر مداخلات را ایجاد می‌کند.

بنابراین، پیشنهاد می‌شود:

- دولت‌ها نقش رهبری و هماهنگ‌کننده را در کنترل مقاومت میکروبی بر عهده بگیرند؛
- نظام نظارتی یکپارچه برای پایش مصرف آنتی‌بیوتیک و مقاومت دارویی راه‌اندازی و تقویت شود؛
- همزمان، حمایت از نوآوری در داروها در دستور کار قرار گیرد؛
- سپس، با تکیه بر این بستر، مداخلات آموزشی، بالینی و عمومی به تدریج اجرا و گسترش یابد.

۹. منابع مورد مراجعه یا منابع مورد توصیه: (Sources Recommended or Consulted)

- Mostafaei, A., Akbari, H., Lundborg, C. S., Kabiri, N., Vahed, N., Hajebrahim, S., & Doshmangir, L. (2023). A systematic synthesis of expert opinion on effective policies to tackle bacterial resistance worldwide. *Veterinary Medicine and Science*, 9(3), 1395-1406. DOI: 10.1002/vms3.1127

۱۰. مواد پشتیبان: (Appendices)

فهرست نویسندگان و وابستگی‌های سازمانی:

ندا کبیری^۱، سکینه حاجی‌ابراهیمی^۱

^۱ مرکز تحقیقات پزشکی مبتنی بر شواهد، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران

تضاد منافع:

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد در ارتباط با این مطالعه اعلام نمی‌کنند.

حمایت مالی:

این مطالعه منتج از طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی تبریز (IR.TBZMED.VCR.REC.1398.251) و با حمایت دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شده است.